

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๓

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๖๒

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๓

ระหว่าง { นายณัฐพร โตประยูร ผู้ร้อง
พรรคอนาคตใหม่ ที่ ๑ นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ที่ ๒
นายปิยบุตร แสงกนกกุล ที่ ๓ และคณะกรรมการบริหารพรรคอนาคตใหม่ ที่ ๔ ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติรับรองเสรีภาพของพลเมืองในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง โดยกำหนดเงื่อนไขการใช้เสรีภาพในเรื่องดังกล่าวให้ต้องอยู่ภายใต้วิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นระบอบการปกครองแห่งรัฐดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ อีกทั้งยังกำหนดให้การจัดตั้งและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย อนึ่ง การใช้เสรีภาพของบุคคลในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองย่อมกระทำได้ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้” หมายความว่า แม้รัฐธรรมนูญได้รับรองเสรีภาพในการรวมกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมืองอันเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบผู้แทนไว้ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้จำกัดขอบเขตการใช้เสรีภาพในเรื่องดังกล่าวไว้ ในกรณีที่การใช้เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองของบุคคลกลุ่มใดมีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครอง

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ย่อมถือได้ว่าการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้น เป็นการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อใดที่มีผู้กระทำการฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองป้องกันระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้ โดยบัญญัติว่า “ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการตามวรรคหนึ่ง”

การเคารพและยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถือเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของความชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญของพรรคการเมือง ดังปรากฏในมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดให้การใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ๔ ประการ คือ ประการแรก มีข้อบังคับที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมุ่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ประการที่สอง มีข้อบังคับที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ประการที่สาม มีข้อบังคับที่มีลักษณะอาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติ และประการที่สี่ มีข้อบังคับที่มีลักษณะครอบงำหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งหากปรากฏในชั้นยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองว่าข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ยื่นนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้อห้ามดังกล่าว ย่อมเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่อาจรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองได้ตาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง หรือหากมาปรากฏในภายหลังว่าข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขข้อห้ามดังกล่าว มาตรา ๑๗ วรรคสาม บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และให้แจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ ในการนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับหนังสือนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสันนิษฐานความเป็นพรรคการเมือง

เมื่อพรรคการเมืองได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งแล้ว มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้พรรคการเมืองนั้นเป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสำหรับความหมายของ “การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ นั้น ปรากฏชัดแจ้งในมาตรา ๒๓ โดยครอบคลุมกิจกรรมใน ๕ ลักษณะ คือ ประการแรก การส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบต่อสังคม และความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ประการที่สอง การร่วมกับประชาชนในการหาแนวทางการพัฒนาประเทศ และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างมีเหตุผลโดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ประกอบกัน ประการที่สาม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการดำเนินงานขององค์กรอิสระอย่างมีเหตุผล ประการที่สี่ การส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความสามัคคีปรองดอง รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่าง และแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติและประชาชน และประการที่ห้า กิจกรรมอื่นอันจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งการพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พิจารณาในเชิงหลักการแล้ว เห็นว่า มาตรการคุ้มครองป้องกันระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ถือเป็นกลไกทางรัฐธรรมนูญซึ่งมีเป้าประสงค์เพื่อเป็นหลักประกันว่าการใช้สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของพลเมืองจะไม่ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นการอาศัยสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยมีผลบ่อนทำลายระเบียบทางรัฐธรรมนูญจากภายในระบบการเมือง ภายใต้เป้าประสงค์ดังกล่าวรัฐธรรมนูญจึงจำเป็นต้องมีมาตรการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือการห้ามพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมในระบบการเมือง ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักการปกป้องตนเองของระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจากการถูกทำลายโดยกลุ่มบุคคลซึ่งอาศัยสิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมืองและลงแข่งขันรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นช่องทางเข้าสู่ตำแหน่งในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของประเทศ และมุ่งใช้สถานะผู้แทนราษฎร เอกสิทธิ์ี ตลอดจนอำนาจหน้าที่ขององค์กร

ทางการเมือง เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดทางการเมืองตามอุดมการณ์ของตน ซึ่งมีผลทำให้หลักการและคุณค่าทางรัฐธรรมนูญอันเป็นแก่นของระบอบการปกครองที่ดำรงอยู่ถูกทำลายลง รูปแบบของรัฐและอัตลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญของประเทศถูกเปลี่ยนแปลงไป เมื่อพิจารณาแบบแผนปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญโดยสากลแล้ว เห็นได้ว่า มาตรการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือการห้ามพรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมในระบบการเมืองนั้น เป็นกลไกที่รัฐธรรมนูญในประเทศต่าง ๆ กำหนดให้มีขึ้นเพื่อต้านทานการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองใด ๆ ที่มีความสุดโต่ง มีอุดมการณ์ต่อต้านระบอบการปกครองของประเทศ มีอุดมการณ์ที่เชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวต่อสู้ล้มล้างระบอบที่ดำรงอยู่ด้วยความรุนแรง มีอุดมการณ์ที่เชื่อมโยงกับขบวนการก่อการร้าย มีจุดยืนสนับสนุนวิธีการต่อสู้ด้วยความรุนแรงเพื่อเป้าหมายทางการเมือง กระทำการบ่อนทำลายความเป็นปึกแผ่นในบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐ มุ่งอาศัยพื้นที่สถาบันทางการเมืองในการแสดงออกซึ่งจุดยืนความคิดเห็นในเชิงปลุกกระดมให้เกิดความเกลียดชังและความแตกแยกในสังคม และมุ่งดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นภัยคุกคามต่ออัตลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญของประเทศ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากได้มีความหมายถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองโดยสุจริตไม่ มาตรการสำหรับปกป้องอัตลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญของประเทศชาติจากภัยคุกคามอันเกิดจากการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญย่อมไม่อาจใช้เพื่อให้เกิดผลในลักษณะปิดกั้นการแสดงจุดยืน อุดมการณ์ ความเชื่อ และความเห็นต่างของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งถือเป็นการใช้กลไกของรัฐธรรมนูญไปในทางที่ผิดต่อหลักสันติธรรมและการยอมรับในพหุลักษณะของสังคมประชาธิปไตย การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของพรรคการเมืองในการดำเนินกิจกรรมในระบบการเมืองเป็นมาตรการที่พึงใช้บังคับอย่างระมัดระวังด้วยความเคร่งครัดอย่างยิ่ง โดยต้องพิเคราะห์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะความโน้มเอียงทางอุดมการณ์ของพรรคการเมืองควบคู่ไปกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่บ่งชี้โดยชัดแจ้งถึงการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เมื่อพิจารณาตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบแล้ว กรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าการออกข้อบังคับ นโยบาย และสัญลักษณ์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙วรรคหนึ่ง เนื่องจากข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในหลายข้อมีข้อความว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” แต่ไม่มีข้อความส่วนใดที่ยอมรับถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขซึ่งเป็นไปตามแนวคิด พฤติการณ์ และการกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒

และผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่แสดงความคิดเห็นปรากฏตามสื่อมวลชนและเวทีสาธารณะที่ผ่านมา และนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๗ (๑) ซึ่งเป็นนโยบายด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ที่มุ่งแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน ตลอดจนดำเนินการและอนุวัติการตามข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลาย ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แสดงให้เห็นเจตนาที่ต้องการลดบทบาทของพระมหากษัตริย์โดยคิดจะล้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมด้านเท่ากลับหัวซึ่งมีความเหมือนกับสมาคมอิลลูมินาติ โดยเชื่อกันว่าสมาคมดังกล่าวอยู่เบื้องหลังการล้มล้างการปกครองระบอบกษัตริย์ของหลายประเทศในทวีปยุโรป ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๑) และมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๓) นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ข้อบังคับอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ ... (๒) ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง (๓) คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมือง ...” ซึ่งคำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองนั้นเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพและยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันเป็นระบอบการปกครองแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ และยังปรากฏในคำปรารภของรัฐธรรมนูญตอนหนึ่งว่า “... นับแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นต้นมา การปกครองของประเทศไทยได้ดำรงเจตนารมณ์ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขต่อเนื่องมาโดยตลอด ...” การที่ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ปรากฏถ้อยคำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” แต่ใช้คำว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนรายการคำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง ข้อ ๖ วรรคสอง ที่กำหนดว่า “พรรคอนาคตใหม่ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ...” ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งสองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นหลักการที่เป็นอัตลักษณ์ทางรัฐธรรมนูญไทยทุกฉบับ และเป็นหลักการที่ดำรงอยู่มาตั้งแต่ครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ว่าจะมิพบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเขียนไว้อย่างชัดแจ้งหรือไม่ก็ตาม โดยสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทย ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบอบกฎหมายไทยจึงไม่อาจมีความหมาย

เป็นอย่างอื่นนอกจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ทรงเป็นที่เคารพสักการะของปวงชนชาวไทยจวบจนนิรันดรเป็นหลักการที่ไม่อาจถูกละเมิดหรือแก้ไขได้ ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ใช้คำว่า “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” ย่อมหมายถึงระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเท่านั้น นั้น เห็นว่า พรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่ได้รับสถานะทางกฎหมายโดยการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง แม้ว่าพรรคการเมืองย่อมมีเสรีภาพในการจัดทำข้อบังคับสำหรับดำเนินกิจกรรมภายในองค์กรของตนตามอุดมการณ์และเจตนารมณ์ร่วมของหมู่สมาชิก แต่ข้อบังคับที่พรรคการเมืองกำหนดขึ้นนั้นก็ต้องมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญด้วย เพราะถือเป็นการตรากฎเกณฑ์ที่มีผลผูกพันต่อสมาชิกพรรคและการดำเนินกิจการของพรรค อีกทั้งการจัดทำข้อบังคับพรรคการเมืองก็พึงยึดถือแบบปฏิบัติทั่วไปในการใช้ภาษากฎหมาย โดยศัพท์ที่เลือกใช้สมควรเป็นศัพท์ที่มีความหมายแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมีใช่เป็นเพียงคำที่มีความหมายใกล้เคียง ทั้งนี้ เพื่อที่จะละเว้นความเข้าใจแตกต่างกันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เมื่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ใช้ถ้อยคำ “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เพื่อระบุถึงรูปแบบการปกครองของประเทศไทยไว้โดยชัดแจ้ง และไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายอื่นใดที่ใช้ถ้อยคำในเรื่องเดียวกันที่ถกกันแล้วโดยสามัญสำนึกของวิญญูชนย่อมจะใช้ถ้อยคำเดียวกันที่ปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นตัวบทที่ประสงค์จะใช้อ้างอิงเป็นสำคัญ การเลือกใช้ถ้อยคำ “หลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” อันเป็นการใช้ถ้อยคำในลักษณะอื่นเพื่อกล่าวอ้างถึงเรื่องเดียวกัน นอกจากจะเป็นเหตุให้สาธารณชนเกิดข้อกังขาถึงเจตนาในการใช้ถ้อยคำที่ตรงกับความหมายอื่นซึ่งผู้ตราข้อบังคับพรรคการเมืองประสงค์จะแสดงออกแล้วยังมีผลทำให้ข้อบังคับพรรคมีความไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ หากปล่อยให้ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีถ้อยคำที่ไม่ชัดแจ้งต่อไปโดยไม่มีการแก้ไขแล้ว ย่อมเกิดความไม่เรียบร้อยทางการเมืองการปกครอง ทำให้เกิดการตีความหมายไปในลักษณะต่าง ๆ ตามพฤติการณ์แห่งการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่ซึ่งปรากฏแก่สาธารณชน ส่งผลให้ประชาชนเกิดความไม่เข้าใจและก่อให้เกิดความแตกแยกได้ อันขัดกับวัตถุประสงค์สำคัญของพรรคการเมืองหรือหน้าที่ของพรรคการเมืองตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๓ กำหนดไว้ คือ เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงถือได้ว่าข้อบังคับดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม

อันดีของประชาชน และอาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนในชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๔ (๒) และ (๓) ซึ่งมาตรา ๑๗ วรรคสาม ได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และให้แจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติ ในการนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ นั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไขหรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้น สิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง” ฉะนั้น จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการแก้ไขถ้อยคำดังกล่าวในข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้สอดคล้องกับถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเด็นที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่านโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่มุ่งแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และสถาบันการเมืองทั้งหลายให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ และสิทธิมนุษยชน ตลอดจนดำเนินการและอนุวัติการตามข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แสดงให้เห็นถึงเจตนาที่ต้องการลดบทบาทของพระมหากษัตริย์โดยคิดจะล้มการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีความเหมือนกับสมาคมซึ่งเชื่อกันว่าอยู่เบื้องหลังการล้มล้างการปกครองระบอบกษัตริย์ของหลายประเทศ ในทวีปยุโรปนั้น เห็นว่า แม้การแสดงจุดยืนของพรรคการเมืองโดยมุ่งรณรงค์สนับสนุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญถือเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรอง แต่พรรคการเมืองย่อมไม่อาจใช้สิทธิและเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐและทำลายหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และถึงแม้พรรคการเมืองมีเสรีภาพในการกำหนดอุดมการณ์ทางการเมืองของตนเพื่อสะท้อนถึงจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม แต่การใช้เสรีภาพดังกล่าวก็มีขอบเขตจำกัด คือ อุดมการณ์ของพรรคการเมืองต้องไม่มีลักษณะต่อต้านหรือเลิกล้มระบอบการเมืองที่ดำรงอยู่ ซึ่งในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น มาตรา ๒๕๕ แห่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติหลักการไว้ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ สำหรับภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ นั้น ข้อบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๕ ได้ให้ความหมายของภาพเครื่องหมายดังกล่าวไว้ ซึ่งมีได้สื่อความหมายไปในทางที่ผู้ร้องได้กล่าวอ้าง กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าการกระทำของ

ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ ผู้ถูกร้องที่ ๓ และผู้ถูกร้องที่ ๔ มีพฤติการณ์ แนวคิดทัศนคติ คลั่งไคล้ปรัชญาตะวันตก เป็นขบวนการปฏิวัติขั้วซ้ายนิยม มีแนวความคิดที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทย โดยการแสดงความคิดเห็นในช่วงเวลาต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ดังปรากฏตามสื่อมวลชนและสาธารณชนที่ผ่านมา เช่น การให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน การแสดงความคิดเห็นต่อหน้าสาธารณชน การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการแสดงความคิดเห็นในช่องทางต่าง ๆ นั้น เห็นว่า การพิจารณาว่าบุคคลใดจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงที่ชัดเจนเพียงพอถึงความมุ่งหมายและแนวทางที่จะเป็นไปได้ในการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครอง แต่ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบ เป็นเพียงการกล่าวอ้างโดยอาศัยข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งยังไม่มีข้อเท็จจริงอื่นใดมาสนับสนุนข้อกล่าวอ้าง และยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องทั้งสี่มีพฤติการณ์หรือการกระทำตามความคิดเห็นที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด กรณีจึงยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสี่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ส่วนกรณีการกระทำอื่นใดของผู้ถูกร้องทั้งสี่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นหรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหากตามกฎหมายนั้น ๆ ต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๑ เฉพาะในส่วนขอบังคับพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ข้อ ๖ วรรคสอง ที่กำหนดว่า “พรรคอนาคตใหม่ยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ...” โดยไม่ปรากฏถ้อยคำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” นั้น เป็นการแตกต่างไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ส่วนการกระทำอื่น ๆ ของผู้ถูกร้องทั้งสี่ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างไม่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ